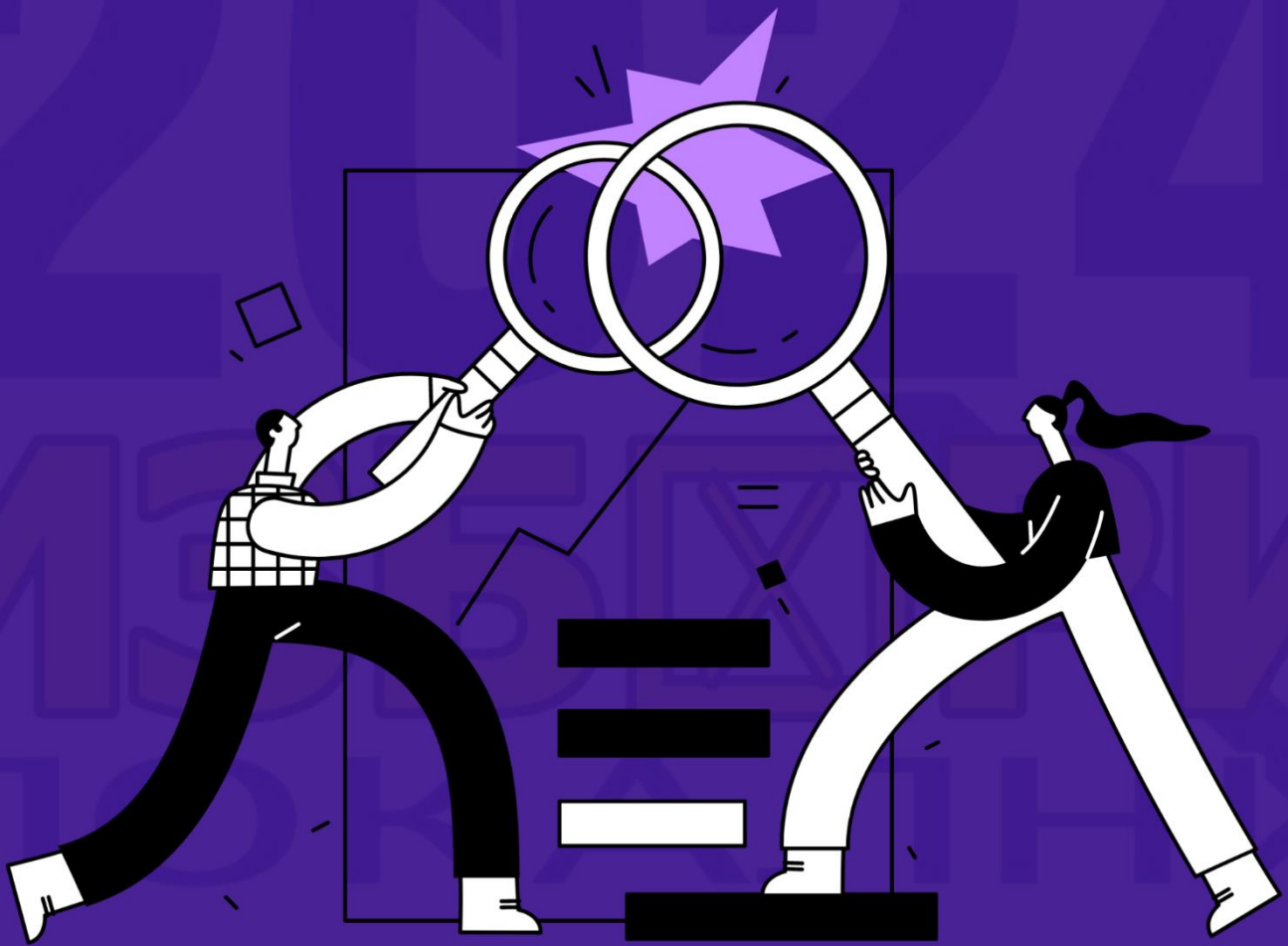

PRVI PRELIMINARNI IZVJEŠTAJ DUGOROČNOG, GRAĐANSKOG, NESTRANAČKOG POSMATRANJA LOKALNIH IZBORA 2024. GODINE U BIH

...jer nam je stalo!

septembar/rujan 2024.

Sadržaj

Sažetak izvještaja	3
Dugoročno posmatranje izbora.....	4
Zloupotreba javnis sredstava i resursa	5
Nepravilnosti u vezi sa biračkim odborima.....	6
Preuranjena izborna kampanja	6
Propusti u radu lokalnih izbornih komisija	7
Nepravilnosti u radu medija.....	8
Pritisci na birače.....	8
Druge nepravilnosti.....	9
Prijave izbornih nepravilnosti nadležnim organima	9
O Lokalnim izborima 2024.	11
Metodologija dugoročnog posmatranja	13
Korisne skraćenice	14

Sažetak izvještaja

Izborna posmatračka misija Koalicije „Pod lupom“ obuhvata:

- **55** dugoročnih posmatrača (LTO)
- **143** opštine i grada
- **858** dostavljenih sedmičnih izvještaja LTO-a
- **580** održanih sastanaka sa različitim akterima izbornog procesa

U izvještajnom periodu LTO-i su prijavili:

- **710** nepravilnosti, od čega
 - **233** zloupotreba javnih sredstava i resursa
 - **210** nepravilnosti u vezi sa biračkim odborima
 - **93** preuranjena izborna kampanja
 - **67** propusti u radu LIK-a
 - **39** nepravilnosti u radu medija
 - **24** pritisci na birače
 - **54** druge nepravilnosti
- Po političkim subjektima, najveći prekršoci su
 - **SNSD** (71 nepravilnost)
 - **SDA** (46 nepravilnosti)
 - **HDZ BiH** (36 nepravilnosti)
 - **SDS** (35 nepravilnost)
 - **SDP** (29 nepravilnosti)

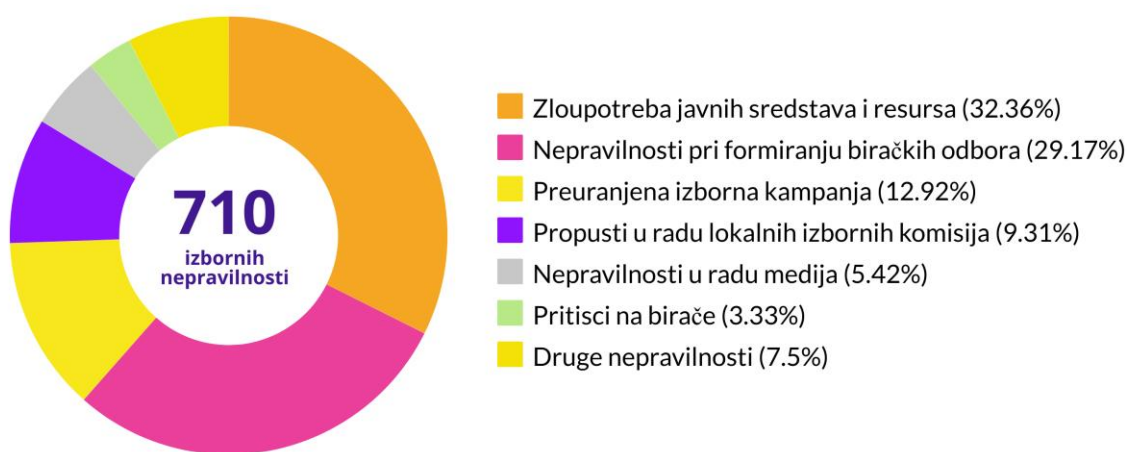
Na osnovu evidentiranih nepravilnosti, Koalicija „Pod lupom“ je podnijela:

- **193** inicijative CIK-u
- **43** sankcije izrečene od strane CIK-a po prijavama Koalicije
- **55.300 KM** ukupna visina kazni izrečenih po prijavama Koalicije
- **29** osoba uklonjeno sa liste kandidata sa predsjednike i zamjenike predsjednika u biračkim odborima

Dugoročno posmatranje izbora

Dugoročno posmatranje Lokalnih izbora u BiH 2024. godine od strane Koalicije „Pod lupom“ počelo je 22. jula 2024. godine. Izvještajni period čini period od početka posmatračke misije do 1. septembra 2024. U ovom periodu LTO-i su prijavili kroz sedmične izvještaje **710 nepravilnosti**, od čega **233** slučaja zloupotrebe javnih sredstava i resursa, **210** nepravilnosti vezanih za biračke odbore, **93** slučaja preuranjene izborne kampanje, **67** propusta u radu lokalnih izbornih komisija, **39** nepravilnosti u radu medija, **24** slučaja pritiska na birače i **54** slučaja drugih nepravilnosti.

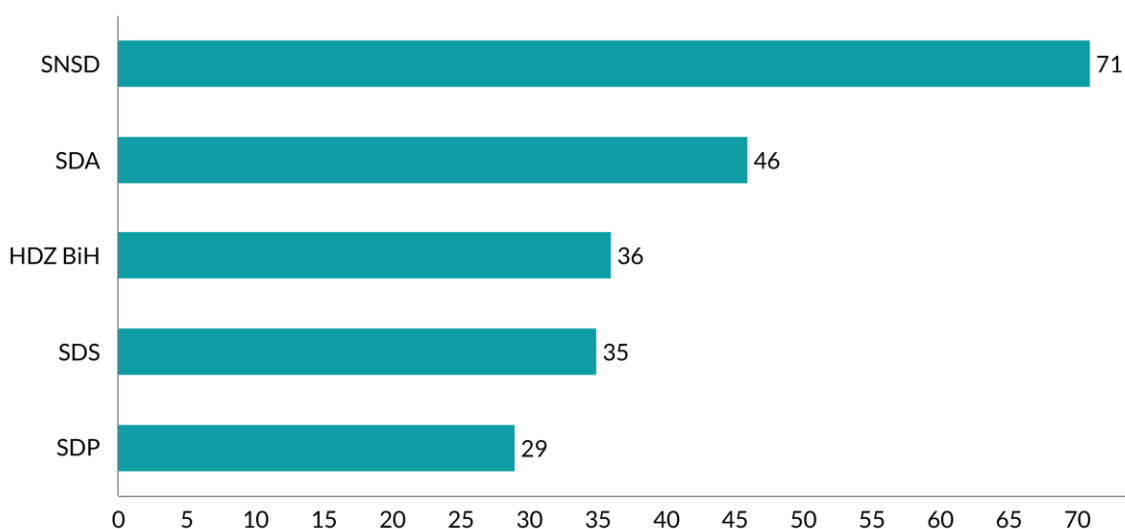
Ukupan broj zabilježenih nepravilnosti

Nepravilnosti prijavljene od strane LTO-a identifikuju **30 političkih subjekata** kao prekršioce, od kojih su najbrojniji prekršaji zabilježeni kod sljedećih političkih subjekata: **SNSD, SDA, HDZ BIH, SDS i SDP.**¹

¹ Ostali politički subjekti su: NES, PDP, SZBiH, Naprijed, DF, SP, Laburistička stranka, Ujedinjena Srpska, PDA, NPS, DNS, HDS, HDZ 1990, Snaga naroda, Naša stranka, SD BiH, NiP, SNS FBiH, HSS, Prva SDS, Narodni front, NDP, HRS, SPS i DEMOS.

Nepravilnosti po strankama (TOP 5 stranaka)

Zloupotreba javnih sredstava i resursa

U izvještajnom periodu, LTO-i su zabilježili **233 slučaja zloupotrebe javnih sredstava i resursa**, od čega **55 slučajeva** korištenja javnih sredstava za direktnu ili indirektnu kupovinu podrške birača, **33 slučaja** javne promocije kandidata kroz javnu promociju organa, ustanova ili javnih preduzeća, **33 slučaja** promocije kandidata na javnim događajima i manifestacijama, **5 slučajeva** korištenja prostorija i sredstava organa, ustanova ili javnih preduzeća za predizborne aktivnosti, **4 slučaja** uključivanja državnih službenika tokom radnog vremena s ciljem promocije kandidata, **1 slučaj** korištenja službenog vozila za predizborne aktivnosti, te **102 slučaja** ostalih zloupotreba javnih sredstava koje se većinom odnose na intenziviranje javnih radova u predizbornom periodu.

ZLOUPOTREBA JAVNIH SREDSTAVA I RESURSA	233	
Korištenje javnih sredstava za direktnu ili indirektnu kupovinu podrške birača	55	23,61%
Javna promocija kandidata kroz javnu promociju organa, ustanova ili javnih preduzeća	33	14,16%
Promocija kandidata na javnim događajima i manifestacijama	33	14,16%
Korištenje prostorija i sredstava organa, ustanova ili javnih preduzeća za predizborne aktivnosti	5	2,15%
Uključivanje državnih službenika tokom radnog vremena s ciljem promocije kandidata	4	1,72%
Slučajevi korištenja službenog vozila za predizborne aktivnosti	1	0,43%

Ostali slučajevi zloupotrebe javnih sredstava (intenziviranje javnih radova, posjete funkcionera i sl.)	102	43,78%

Nepravilnosti u vezi sa biračkim odborima

U izvještajnom periodu LTO-i su zabilježili **210 nepravilnosti u vezi sa biračkim odborima (BO)**, od čega **181** slučaj sumnje ili prigovora u vezi sa time da su predsjednici BO i njihovi zamjenici povezani sa političkim subjektima, **24** slučaja gdje LIK nije objavio listu imena i prezimena imenovanih članova svih BO sa pripadnošću političkom subjektu, **4** slučaja gdje LIK nije izvršio imenovanje stranačkih članova BO i **1** saznanje o nezakonitoj trgovini mjestima u BO.

NEPRAVILNOSTI U VEZI SA BIRAČKIM ODBORIMA	210	
Lažno predstavljanje kandidata za predsjednika BO i zamjenika predsjednika BO	181	86,19%
LIK nije objavio listu imena i prezimena imenovanih članova svih BO sa pripadnošću političkom subjektu	24	11,43%
LIK nije izvršio imenovanje stranačkih članova BO	4	1,90%
Postojanje saznanja o nezakonitoj trgovini mjesta u BO	1	0,48%

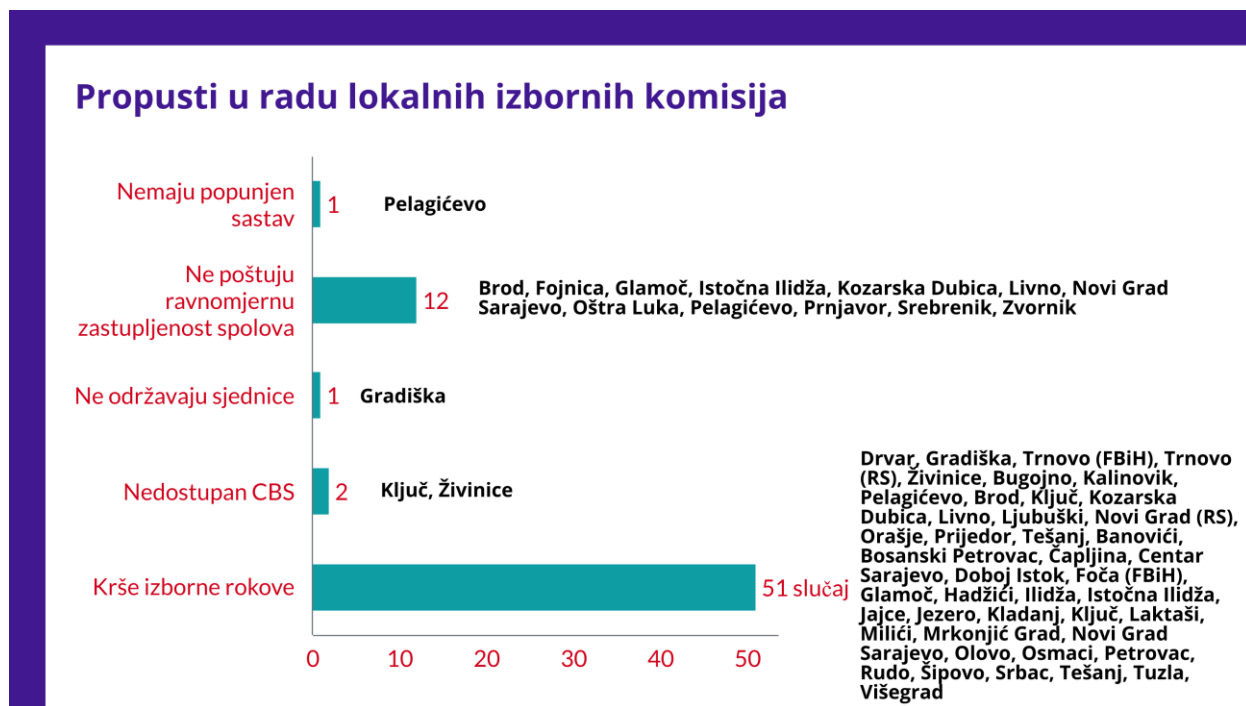
Preuranjena izborna kampanja

U izvještajnom periodu, LTO-i su zabilježili **93 slučaja preuranjene izborne kampanje**, od čega **90** slučajeva preuranjene izborne kampanje, **2** slučaja korištenja diskriminacije po bilo kom osnovu za predizborne svrhe i **1** slučaj distribucije i postavljanja predizbornog materijala.

PREURANJENA IZBORNA KAMPANJA	93	
Slučajevi preuranjene izborne kampanje	90	96,77%
Slučajevi korištenja diskriminacije po bilo kom osnovu za predizborne svrhe	2	2,15%
Slučajevi distribucije i postavljanja predizbornog materijala	1	1,08%

Propusti u radu lokalnih izbornih komisija

U izvještajnom periodu, LOT-i su zabilježili **67 nepravilnosti²** koje se odnose na propuste rada lokalnih izbornih komisija (LIK).

Kada su u pitanju kršenja izbornih rokova od strane LIK-a, zabilježeno je ukupno **51 kršenje**, od čega se **5** odnosi na preliminarno određivanje biračkih mjesta, **3** se odnose na žrijeb političkih subjekata za stranačke članove biračkih odbora, **10** se odnose na imenovanje stranačkih članova biračkih odbora i **33** se odnose na objavljivanje broja birača za njihovu izbornu jedinicu, tj. gradu ili opštini.

LIK nije izvršio preliminarno određivanje biračkih mjesta do 02.08.2024.	
<i>DRVAR, GRADIŠKA, TRNOVO (FBiH), TRNOVO (RS), ŽIVINICE</i>	5
LIK nije izvršio žrijeb političkih subjekata za stranačke članove biračkih odbora do 07.08.2024.	
<i>BUGOJNO, KALINOVIK, PELAGIĆEVO</i>	3
LIK nije donio odluku o imenovanju stranačkih članova biračkih odbora do 22.08.2024.	
<i>BROD, KALINOVIK, KLJUČ, KOZARSKA DUBICA, LIVNO, LJUBUŠKI, NOVI GRAD, ORAŠJE, PRIJEDOR, TEŠANJ</i>	10

² Nepravilnosti koje se odnose na propuste u radu LIK-a se po svim kategorijama, osim u kršenju izbornih rokova, odnose na poslednji sedmični LTO izvještaj za period 26. avgust – 1. septembar 2024.

LIK nije objavio broj birača za svoju izbornu jedinicu do 22.08.2024.

<i>BANOVIĆI, BOSANSKI PETROVAC, ČAPLJINA, CENTAR SARAJEVO, DOBOJ ISTOK, DOBRETIĆI, FOČA (FBIH), GLAMOČ, GRADIŠKA, HADŽIĆI, ILIDŽA, ISTOČNA ILIDŽA, JAJCE, JEZERO, KLADANJ, KLJUČ, LAKTAŠI, LIVNO, LJUBUŠKI, MILIĆI, MRKONJIĆ GRAD, NOVI GRAD SARAJEVO, NOVO SARAJEVO, OLOVO, OSMACI, PETROVAC, RUDO, ŠIPOVO, SRBAC, TEŠANJ, TUZLA, VIŠEGRAD, ŽIVINICE</i>	33

Nepravilnosti u radu medija

U izvještajnom periodu, LTO-i su zabilježili **39 nepravilnosti u radu medija**, od čega **25** pristrasnih medijskih izvještavanja u kojima se favorizuje jedna politička opcija, **10** medijskih izvještavanja o funkcionerima u kojima se navodi njihova kandidatura ili stranačka pripadnost, **2** medijska emitovanja političkog oglašavanja koje uključuje bilo kakav oblik diskriminacije, **1** medijsko oglašavanje koje uključuje zloupotrebu djece i **1** medijsko emitovanje lažnih vijesti koje mogu ugroziti integritet izbora.

NEPRAVILNOSTI U RADU MEDIJA	39	
Mediji izvještavaju pristrasno favorizujući jednu političku opciju	25	64,10%
Mediji prilikom izvještavanja o funkcionerima navode njihovu kandidaturu i stranačku pripadnost	10	25,64%
Mediji emituju političko oglašavanje koje uključuje bilo kakav oblik diskriminacije	2	5,13%
Mediji emituju političko oglašavanje koje uključuje zloupotrebu djece	1	2,56%
Mediji emituju lažne vijesti koje mogu ugroziti integritet izbora	1	2,56%

Pritisci na birače

U izvještajnom periodu LTO-i su zabilježili **24 slučaja vršenja pritisaka na birače ili kupovinu glasova u 11 opština**, od čega najviše u *Jablanici, Mostaru, Osmacima, Šekovićima i Trebinju*.

NEPRAVILNOSTI U RADU MEDIJA	24	
Slučajevi vršenja pritiska na birače ili kupovine glasova	24	100,00%

Druge nepravilnosti

U izvještajnom periodu LTO-i su zabilježili **54 druge nepravilnosti**, od čega **12** slučajeva zloupotrebe djece u predizborne svrhe, **8** slučajeva gdje CBS/LIK ne daje profesionalno informacije građanima, **4** slučaja gdje su organizacije civilnog društva i **2** slučaja gdje su mediji izložene pritiscima koji se mogu povezati sa izborima, **1** slučaj uskraćivanja slobode mišljenja i okupljanja, te **27** slučajeva ostalih izbornih nepravilnosti i prevara.

DRUGE NEPRAVILNOSTI	54	
Slučajevi zloupotrebe djece u predizborne svrhe	12	22,22%
CBS/LIK ne daje profesionalno informacije građanima	8	14,81%
Organizacije civilnog društva iložene pritiscima koji se mogu povezati sa izborima	4	7,41%
Mediji izloženi pritiscima koji imaju veze sa izborima	2	3,70%
Uskraćivanje slobode okupljanja, mišljenja ili govora	1	1,85%
Ostale izborne nepravilnosti i prevare	27	50,00%

Prijave izbornih nepravilnosti nadležnim organima

Na osnovu evidentiranih nepravilnosti od strane LTO-a, Koalicija "Pod lupom" podnijela je **193 inicijative** nadležnim organima. Od upućenih inicijativa CIK-u od strane Koalicije, do sada su izrečene **43 sankcije**. Do sada je izrečeno ukupno **55.300 KM** novčanih kazni.

Važno je napomenuti da je CIK uvažio apel Koalicije da se povećaju novčane kazne za višestruke prekršioce Izbornog zakona BiH – na sjednici održanoj 20. avgusta CIK je izrekao sankcije u visini 10.000 KM (DEMOS po prijavi Koalicije) i 12.000 KM (SNSD po službenoj dužnosti), što predstavlja 3 puta višu kaznu u odnosu na dotadašnji prosjek i 2 puta višu kaznu od do tada maksimalno izrečene kazne.

CIK-u je također do sada prijavljen **71 kandidat** za predsjednika i zamjenike predsjednika biračkog odbora, od čega je **29 kandidata** skinuto sa liste za predsjednike biračkog odbora i zamjenike predsjednika biračkog odbora.

O Lokalnim izborima 2024.

Koliko često se održavaju Lokalni izbori u Bosni i Hercegovini?

Lokalni izbori u Bosni i Hercegovini održavaju se svake četiri godine.

Kada će se održati naredni Lokalni izbori u Bosni i Hercegovini?

Izbori u BiH održavaju se prve nedjelje u oktobru, osim ako se taj dan ne podudara sa obilježavanjem vjerskog praznika. U suprotnom, izbori se održavaju naredne nedjelje u oktobru koja se ne podudara sa vjerskim praznikom. Idući Lokalni izbori u BiH održat će se **6. oktobra 2024. godine**.

Ko se bira na Lokalnim izborima 2024. godine u Bosni i Hercegovini?

Na Lokalnim izborima u BiH biraju se:

- 58 općinskih vijeća u FBiH,
- 53 skupštine opština u RS,
- 111 načelnika općina/opština u BiH,
- 21 gradsko vijeće u FBiH,
- 10 skupština gradova u RS,
- 31 gradonačelnik u BiH i
- Skupština Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Koliko vijećnika/odbornika i (grado)načelnika se bira na Lokalnim izborima 2024. godine?

Na Lokalnim izborima 2024. godine bit će izabrano **3200** vijećnika/odbornika i **142** (grado)načelnika.

Koliko je zagarantovanih mjesta za pripadnike nacionalnih manjina na Lokalnim izborima 2024. godine?

Zagarantovana mjesta za pripadnike nacionalnih manjina predviđena su u **21** općini/opštini za **23** kandidata/kinje.

Koji izborni sistem se primjenjuje na Lokalnim izborima u BiH?

Sistem proste većine primjenjuje se prilikom izbora (grado)načelnika, dok se sistem proporcionalne zastupljenosti primjenjuje prilikom izbora u općinska vijeća/skupštine opština, gradska vijeća/skupštine gradova, te skupštinu Brčko distrikta BiH.

Ko je zadužen za organizaciju izbora u Bosni i Hercegovini?

Tijelo koje je nadležno za organizaciju i provođenje izbora u Bosni i Hercegovini je Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine (CIK BiH).

Koja je zvanična web stranica o izborima u Bosni i Hercegovini?

Sve informacije o izborima u BiH možete pronaći na web stranici Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine (CIK BiH) - www.izbori.ba.

Prema kojem zakonu se organizuju i provode izbori u Bosni i Hercegovini?

[Izborni zakon Bosne i Hercegovine](#) je temeljni zakon za organizaciju i provođenje izbora. Dodatni zakoni za provođenje izbora su [Izborni zakon Republike Srpske](#) i [Izborni zakon Brčko distrikta BiH](#).

Za organizaciju i provođenje izbora relevantni su i [svi provedbeni akti](#) koje donese CIK BiH, a koje se odnose na procedure kojima se bliže definišu svi segmenti izbornog procesa.

Koliko birača će imati pravo glasa na Lokalnim izborima 2024. godine?

Na datum 22.08.2024. godine u Centralni birački spisak upisano je 3.400.204 birača.

O KOALICIJI "POD LUPOM"

Koalicija za slobodne i poštene izbore „Pod lupom“ osnovana je u maju 2014. godine s ciljem provođenja građanske, nestranacke i nezavisne posmatračke misije za izbore u Bosni i Hercegovini, te sa ciljem unapređenja izbornog procesa u BiH.

CILJEVI KOALICIJE "POD LUPOM"

- Zaštita izborne volje građana/ki
- Sprečavanje izbornih krađa i prevara
- Sprečavanje izbornih nepravilnosti
- Podizanje svijesti o izbornim manipulacijama
- Podsticanje na izražavanje slobodne volje birača/ica
- Objektivno i blagovremeno izvještavanje o izbornom procesu
- Dati preporuke za unapređenje i poboljšanje izbornog procesa i izbornog zakonodavstva
- Ojačati ulogu i kapacitete civilnog društva i građana BiH da efikasno podrže procese demokratizacije doprinoseći slobodnim i poštenim izborima u BiH

MISIJA KOALICIJE "POD LUPOM"

Koalicija „Pod Lupom“ unapređuje izbornu kulturu i procese u BiH. U svom radu Koalicija "Pod lupom" poštuje sljedeće principe: nepristrasnost, etičnost, transparentnost, profesionalizam, inovativnost, odgovornost i solidarnost.

VIZIJA KOALICIJE "POD LUPOM"

Koalicija „Pod lupom“ je prepoznata kao pokretačka snaga građanskog izbornog i demokratskog buđenja. Građanske grupe i pojedinci, te organizacije civilnog društva preuzimaju vrijednosti koje Koalicija „Pod lupom“ zagovara, čime ova inicijativa prerasta u snažan i organizovan građanski pokret u BiH.

KOALICIJA "POD LUPOM" U BROJKAMA

49

ORGANIZACIJA CIVILNOG
DRUŠTVA
ČLANICA KOALICIJE "POD LUPOM"

5 osnivača
44 pridružene članice

10

GODINA DJELOVANJA

19

POSMATRAČKIH MISIJA

15 000+

ANGAŽOVANIH POSMATRAČA

60 000+

EDUKOVANIH MLADIH

150 000+

OSOBA DIREKTNO UČESTVOVALO U
AKTIVNOSTIMA KOALICIJE POD LUPOM

54

DJELIMIČNO ILI POTPUNO USVOJENIH
PREPORUKA ZA BOLJE IZBORE U BIH

www.podlupom.org

info@podlupom.org
pr@podlupom.org

+387 (0)33 268 160

Metodologija dugoročnog posmatranja

Dugoročno posmatranje izbora koje provodi Koalicija za slobodne i poštene izbore „Pod lupom“ podrazumijeva posmatranje cjelokupnog izbornog procesa u svim njegovim fazama – od dana raspisivanja izbora pa sve do objavljivanja konačnih i potvrđenih rezultata. U svrhu posmatranja izbornog procesa Lokalnih izbora 2024. godine provodi se dugoročno posmatranje u periodu od 22.07.-14.10.2024. godine. Ovaj način posmatranja izbora služi za kontinuirano praćenje cjelokupnog izbornog procesa kako bi se mogla dati sveukupna slika koja obuhvata što je moguće širi spektar aktivnosti vezanih za izbore, a ne samo izborni dan kao takav.

Koalicija „Pod lupom“ dugoročno posmatranje Lokalnih izbora 2024. godine vrši sa 55 dugoročnih posmatrača/ica koji pokrivaju sve osnovne izborne jedinice u BiH, njih 143 (opštine, gradovi i Brčko Distrikt). Dugoročni posmatrači/ce na terenu posmatraju rad i sjednice svih opštinskih/gradskih izbornih komisija u BiH, aktivnosti predviđene izbornim kalendarom i poštivanje rokova, izborne nepravilnosti, te medijsko izvještavanje. O svojim aktivnostima dugoročni posmatrači/ce izvještavaju na sedmičnom nivou, te su do sada poslali ukupno 858 redovnih izvještaja o ključnim nalazima posmatranja. Dugoročni posmatrači/ice Koalicije „Pod lupom“ do sada su održali 580 sastanaka sa različitim akterima izbornog procesa (izbornom administracijom, političkim subjektima, institucijama, policijskim upravama, organizacijama civilnog društva, medijima i drugima) u cilju što objektivnije ocjene izbornog procesa u BiH. Izvještaji dugoročnih posmatrača čine okosnicu ovog preliminarnog izvještaja.

Korisne skraćenice

BiH	Bosna i Hercegovina
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
RS	Republika Srpska
BD BiH	Brčko distrikt Bosne i Hercegovine
CBS/SBP	Centralni birački spisak / Središnji birački popis
CIK BiH / SIP BiH	Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine / Središnje izborna povjerenstvo Bosne i Hercegovine
LIK	Lokalna izborna komisija
LTO	Dugoročni posmatrač/ica
STO	Posmatrač/ica izbornog dana
BO	Birački odbor
BM	Biračko mjesto
KM	Konvertibilna marka

www.podlupom.org

info@podlupom.org

033 268 160